

De timore animarum

Περὶ φόβου ψυχῶν

Ἐγὼ Ἐφραΐμ ἁμαρτωλός, χαῦνος καὶ ῥάθυμος εἰς ἀγῶνα πνευματικόν, πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀγωνισταί, φιλόθεοι ἀδελφοί μου, εἰς ὃ ἐγὼ νικῶμαι διηνεκῶς δι' ἐμὴν χαυνότητα τοῦ λογισμοῦ. Θέλω ὑμῖν ἐξαγγεῖλαι, ἀγαπητοί μου, φόβον μέγαν καὶ τρόμον τῆς ψυχῆς μου, ὃς γέγονεν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἐμοὶ τῷ ἀθλίῳ καὶ μετεώρῳ. Ἐκαθήμην καταμόνας ἐν τόπῳ ἀθορύβῳ καὶ ἡσύχῳ καὶ ὑψηλῷ, καὶ ἐνενοῦν ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἔλεγον τὰ τοῦ βίου τούτου, τὴν μέριμναν, τὴν σύγχυσιν, τὸν θόρυβον· καὶ δακρύσας διελεγόμην πρὸς ἑμαυτόν· πῶς ὁ βίος οὗτος ὡσπερ σκιά παράγεται, καὶ ὡς δρομεὺς ὀξύτατος παρατρέχει, καὶ ὡς ἄνθος πρωϊνὸν μαραίνεται! Καὶ ἔλεγον λυπούμενος καὶ στενάζων· πῶς ἐκτρέχει ὁ αἰὼν οὗτος ἀγνοοῦμεν· διατί ἐσμεν δεδεμένοι διὰ τὴν χαυνότητα 35 ἡμῶν ἐν πράγμασι καὶ λογισμοῖς ἀπρεπέσι. Ταῦτα ὡς εἰς ἑμαυτὸν ἐμελέτων, ἄφνω ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ γέγονα ὡσπερ ἐν ἐκστάσει· καὶ φόβος μέγας ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐθεώρουν ἐν ὀφθαλμοῖς τῆς καρδίας μου τὸν Κύριον μετὰ πολλῆς δόξης καθήμενον καὶ λέγοντα πρὸς τὴν ἐμὴν ψυχὴν οὕτως· Διατί, ψυχὴ, τὸν παστὸν σου τὸν οὐράνιον τὸν πλήρη φωτὸς δόξης ἐβδελύξω; Διατί, ψυχὴ, νύμφη μου, μισεῖς τὸν ἄχραντον Νυμφίον καὶ ἀθάνατον; Διατί, ψυχὴ, ἐβδελύξω τὰ ἀγαθὰ ἅπερ ἐγὼ ἠτοίμασα σοι ἐν φωτὶ ζωῆς; Διατί, ψυχὴ, ἄλλοτρία μου γέγονα ἐν πράγμασι καὶ λογισμοῖς ἀπρεπέσι; Διατί, ψυχὴ, οὐ σπουδάζεις εὐρεθῆναι εἰς τὴν παρουσίαν μου; Διατί, ψυχὴ, οὐ κατέχεις τὴν λαμπάδα σου, προσμένουσα εἰς τὴν κραυγὴν τὴν λέγουσαν, ἰδοὺ ἦλθεν ὁ Νυμφίος, ἐξέλθετε εἰς τὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ μετὰ χαρᾶς; Διατί, ψυχὴ, οὐκ ἔσπευσας ἐτοιμάσαι τὸ ἄξιον ἔνδυμα εἰς τοὺς γάμους; Διατί, ψυχὴ, οὐκ εἰσέρχη μετὰ χαρᾶς εἰς τὸν παστὸν τὸν οὐράνιον καὶ ἅγιον; Διατί, ψυχὴ, ἐμὲ μισεῖς τὸν Ἀγαθόν, τὸν λυτρωσάμενον τὴν ζωὴν σου ἐκ θανάτου; Ἐγὼ, ψυχὴ, τῷ θανάτῳ ὠμίλησα ἕνεκέν σου, ἵνα 36 νύμφην σε ἑμαυτῷ ἀρμόσωμαι. Ἐγὼ, ψυχὴ, βασιλείαν σοι ἀφθόνως παρέσχον εἰς τὸν κληρόν σου. Ἐγὼ, ψυχὴ, πάντα μου τὰ ἀγαθὰ παρέσχον σοι ὡς βασιλεύς. Ἐγὼ, ψυχὴ, καὶ ἄνθρωπος ἐγενόμην διὰ σέ, βουλόμενος λυτρώσασθαι τὴν ζωὴν σου ἐκ φθορᾶς. Ἐγὼ, ψυχὴ, ὑπὲρ πάντα τὰ ἔργα μου ἐτίμησα καὶ ὑψωσα τὴν ζωὴν σου. Ἐγὼ, ψυχὴ, παστὸν ἐν οὐρανοῖς ἠτοίμασα σοι, καὶ ἀγγέλους ἐποίησα λειτουργῆσαι ἔμπροσθέν σου ἐν τῷ παστῷ ὧπερ ἐγὼ ἠτοίμασα τοῦ εἰσελθεῖν σε ἐκεῖ μετὰ χαρᾶς. Σὺ δέ, ψυχὴ, ἐβδελύξω τὸν οὐράνιον Νυμφίον καὶ τὰ ἄρρητα ἀγαθὰ ἃ ἠτοίμασα σοι. Καὶ τίς ἄρα ἐστὶ ποθούμενος ὑπὲρ ἐμὲ τὸν σώζοντα πᾶσαν τὴν κτίσιν ἐν τοῖς οἰκείοις οἰκτιρμοῖς; Ποῖος πατὴρ ζωὴν δίδωσιν ὡσπερ ἐγὼ, ὅτι ἐμὲ κατέλιπες, ψυχὴ, ποθήσασα τὸν ἀλλότριον καὶ μισητόν. Ἐφοβήθην, ἀδελφοί, φόβον μέγαν ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, κατανοῶν ἐν ὀφθαλμοῖς τῆς διανοίας μου τοῦ Κυρίου τὰ ῥήματα τὰ φοβερά καὶ τῆς ψυχῆς μου τὴν αἰσχύνην τὴν μεγάλην, ἐπτοήθην, ἐτρόμασα. Ἐξέλιπον ἀπὸ τοῦ φόβου καὶ τῆς μεγάλης ἐντροπῆς· ἐνενοῦν τὸ ποῦ ἀποκρυβήσομαι, μὴ φέρων τὸ ὄνειδος τῆς αἰσχύνης ἐκείνης. Καὶ ἔλεγον· δεῦτε ὄρη, καλύψατε 37 ἁμαρτωλὸν καὶ ἀσεβῆ. Καὶ ἐπάρας τὴν φωνὴν, ἔκλαυσα κλίνας κάτω τὴν κεφαλὴν μου αἰδούμενος, καὶ θρηνήσας ἑμαυτὸν εἶπον οὕτως· διατί ἐγὼ ἐκ κοιλίας ἐξῆλθον παροξύναι τὸν Κύριον τὸν ἅγιον καὶ ἀγαθὸν καὶ εὖσπλαγχνον; Ἡθέτησα τῆς γαστρὸς τὴν σύλληψιν καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος· ἠθέτησα οὐράνια χαρίσματα καὶ ἅγια ἰάματα τῆς χάριτός σου. Ὅμως κλαίων προσέπεσον· ἐδέηθην μετ' ὀδύνης καὶ ὀδυρμοῦ τῆς καρδίας μου, καὶ ἐβόησα ἐν δάκρυσιν λέγων οὕτως· εἰσάκουσον, ὦ Δέσποτα, τοῦ κλαυθμοῦ μου, καὶ πρόσδεξαι τῆς δεήσεώς μου τὰ

ρήματα, ἃ προσφέρει ὁ ἁμαρτωλὸς αἰδούμενός σε, μακρόθυμε, ἐλεῆμον καὶ οἰκτίρμον· μὴ ποιήσης κατὰ πάντα τὰ ἔργα μου, μηδὲ μνησθῆς τῶν κακίστων παροξυσμῶν μου, ὧν ἐγὼ παρώξυνα τὴν χάριν σου, ὦ Δέσποτα ἀγαθέ· ἀλλὰ μᾶλλον δώρησάι μοι τῷ ἁμαρτωλῷ χρόνον μικρόν, ἵνα εὕρω καιρὸν μετανοίας, φιλάνθρωπε ἀγαθέ. Ἐβάστασεν ἡ χάρις σου νεότητος ἀνομίας πλήθος πολὺ· καὶ τοῦ γήρωσ νῦν βαστάσει ἡ χάρις σου ἀθέτησιν, παροξυσμόν, προπέτειαν. Ἐγὼ αὐτὸς ἐπίσταμαι, μακρόθυμε, τὸν ὄρκον σου ὃν ὤμοσας κατὰ σεαυτοῦ λέγων· ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἀσεβοῦς, 38 ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ σωθῆναι ἁμαρτωλὸν ἀπὸ πασῶν ἀνομιῶν ὧν ἔπραξε. Δέσποτα οἰκτίρμον, φιλάνθρωπε, ἀγαθέ, ὤμοσας ἐν τοῖς σοῖς οἰκτιρμοῖς μὴ θελήσαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέφαι καὶ ζῆν αὐτόν. Οἰκτίρησόν με τὸν ἁμαρτωλὸν ὀρκίζοντά σε ἐν τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου· ἰλάσθητί μοι, οἰκτίρησον, συγχώρησον· καὶ μὴ λογίζου προπέτειαν τῶν ὄρκων μου, ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς τῶν ἀνθρώπων, ἔτι δὲ καὶ τὰς ἐνθυμήσεις ἀπάσας. Αὐτὸς οἶδας, ὦ Δέσποτα, ἀπὸ πικροῦ πόνου τῆς ψυχῆς ἐτόλμησα ταῦτα φθέγγασθαι ἐνώπιόν σου. Ἴδε, Χριστέ σῶτερ, πηγὰς δακρῶν ἐμῶν καὶ συντρίμματα καὶ στεναγμοὺς τῆς ἀναξίας ψυχῆς μου· καὶ ἔλθῃ τὸ πρόσταγμα τὸ φοβερὸν καὶ σκεπάσῃ με, πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὸ πρόσταγμα τὸ φοβερὸν καὶ λάβῃ με ἀνέτοιμον καὶ ἡσχυμένον. Ἀλλὰ μᾶλλον ἡ χάρις σου παράσχῃ μοι χρόνον μικρόν μετανοίας ἀληθινῆς. Οὐ δύναται ἡ χάρις σου, πολυεὐσπλαγχνε, ὑπεριδεῖν ἁμαρτωλὸν δακρύνοντα, πάσῃ ψυχῇ προσελθούσῃ καὶ 39 αἰτούσῃ συγχώρησιν διδοῦσα ἁμαρτιῶν, ὧν ἔπραξεν. Εἰσήκουσεν ὁ Ἅγιος καὶ Ἀγαθὸς τῆς φωνῆς μου καὶ τοῦ κλαυθμοῦ τῶν δακρῶν μου, καὶ ἠλέησέ με. Καὶ νῦν ἴδε, Μακρόθυμε, ὡς ἀγαθός, ἵνα κἀγὼ ποιήσω καρπὸν μετανοίας. Διὰ τοῦτο ἰκετεύω σε χαρισθῆναι μοι χρόνον μετανοίας. Ὑπομιμνήσκει πάντοτε ὁ Σωτὴρ, καὶ ἔλκει με πάντοτε εἰς τὴν ζωὴν, ἵνα σωθῶ. Ὅταν μνησθῶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ὥρας ἐκείνης, ἐν ἧ ἦ γέγονεν ὁ φόβος οὗτος αἰφνίδιος, δειλιῶ καὶ δακρῶ ἐν στεναγμοῖς. Πάλιν εὐθύς λανθάνω πάντα ὁμοῦ, τὴν δέησιν, τὰ δάκρυα, τὸν φόβον καὶ τὸν χρόνον τῆς μετανοίας τὸν δοθέντα μοι χάριτι Θεοῦ. Διατί ἄρα συμβαίνει μοι ταῦτα, σκληρότης καὶ ἀμέλεια καὶ λησμοσύνη; Καὶ γίνομαι αἰφνιδίως ἀναίσχυντος καὶ ἄφοβος, μετέωρος καὶ ὀργίλος, μὴ ἔχων ὀλοσχερῶς πρὸ ὀφθαλμῶν μήτε φόβον, μήτε κρίσιν τὴν μέλλουσιν. Μὴ ἄδικος ὁ Θεός, εἰ βούλεται ὑπεξελθεῖν τοῖς ἔργοις μου; Μὴ γένοιτο. Πάντας ὑμᾶς παρακαλῶ, φιλόθεοί μου φίλοι, πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἐλαχίστου πρὸς τὸν οἰκτίρμονα καὶ φιλάνθρωπον Θεόν. Τούτου χάριν ἀνήγγειλα τὸ συμβάν μοι, ὅπως ἂν ἐπιτύχω τοῦ ἐλέους τοῦ 40 Θεοῦ. Ἐπίσταμαι ὅτι, ἐὰν βουλευθῆτε, δυνήσεσθε συνελθεῖν ἁμαρτωλῷ ἐν πρεσβείαις καὶ ἰκεσίαις πρὸς τὸν Θεόν. Οἶδα ἐγὼ τῶν πολλῶν τὴν δέησιν δυναμένην καὶ ἀποστόλους ρύσασθαι ἐκ φυλακῆς καὶ δεσμῶν καὶ θανάτου. Πόσω μᾶλλον ἁμαρτωλὸν καὶ ἀσεβῆ δυνήσεσθε ρύσασθαι ἐκ θανάτου! Συνέλθετε οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον· ἐκχέατε τὴν δέησιν ὑμῶν ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα λάμψῃ ἡ θεία χάρις ἐν τῇ ψυχῇ μου, καὶ φωτίσῃ σκοτισθεῖσαν διάνοιαν, καὶ γένωμαι εὐχῶν ὑμῶν συνεργία εὐπρόθυμος καὶ ἄξιος μετανοίας· καὶ πᾶσά μου ἡ πικρότης γλυκανθῆ γενομένης τῆς χάριτος ἐν τῇ ψυχῇ μου· χάριτος γὰρ παρουσία φέρει γλυκάσματα, ἡσυχίαν καὶ κατάνυξιν. Καὶ ἠδύνονται ἐν τῇ καρδίᾳ τὰ κύματα τῆς χάριτος καὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ λανθάνει ἄφνω ψυχὴν τὰ γήϊνα καὶ τὰ πάθη τὰ σαρκικὰ καὶ βλαβερὰ. Καὶ λοιπὸν θάλπουσι τὰ κύματα τῆς χάριτος τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν ψυχὴν. Ἐοῖκασιν τὰ κύματα τῆς χάριτος ἐν τῇ ψυχῇ παραδείσῳ βασιλικῷ πλήρει ὄντι καρπῶν καλῶν καὶ φυτῶν καρποφόρων, ἐχόντων δὲ καὶ τὰς γεύσεις διαφόρους, εὐωδίαν καὶ τερπνότητα, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἠδύτητα καὶ τῷ 41 στόματι καὶ τῇ ὀσφρῆσει ἐράσματα. Οὕτως εἰσὶ τὰ κύματα τῆς χάριτος· φωτίζουσι, γλυκαίνουσι, εὐφραίνουσι.

Μακάρια τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς ἐκείνης τῆς ἐχούσης τὰ κύματα τῆς χάριτος ἐν αὐτῇ· φωτίζεται, γλυκαίνεται, εὐφραίνεται, θεωρίας καὶ εὐωδίας ἐμπιμπλάται. Πάλιν ἐρῶ· μακαρία ἡ ψυχὴ ἢ ἔχουσα πάντα τὰ χαρίσματα· οὐδὲν ὄρα ἢ τοιαύτη ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' ἔστιν αἰχμάλωτος πρὸς τὸν Θεόν· οὐ γὰρ ἀφίησιν αὐτὴν τοῦ ῥέμβεσθαι ἢ ἠδύτης καὶ ἢ χάρις τοῦ νυμφῶνος. Ἴδου πάλιν προσπίπτω ἐπὶ θύραις τοῦ ἐμοῦ Δεσπότου, ἰκετεύων, παρακαλῶν, προσκυνῶν καὶ λέγων ἀεὶ· συγχώρησόν μοι τὰ πλημμελήματά μου, Μακρόθυμε· συμφέρει γὰρ τῷ οἰκέτῃ μὴ ἐκφυγεῖν τὰς χεῖρας τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, ὅταν αὐτῷ ἀμάρτη, ἀλλὰ μᾶλλον παραμένειν ἐν πάσῃ ταπεινοφροσύνῃ τῆς καρδίας αὐτοῦ. Οὕτω γὰρ καὶ ἄνθρωποι εἰώθασιν συγχωρεῖν τοῖς οἰκέταις τὰ παραπτώματα. Εἰ δὲ ἄνθρωποι θνητοὶ ὄντες καὶ πονηροὶ συγχωροῦσι τοῖς συνδούλοις τὰ σφάλματα, πόσω μᾶλλον ὁ Δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀγαθός, πάντων ἡμῶν δημιουργός καὶ Κύριος, ὁ πολυεύσπλαγχνος καὶ οἰκτίρμων, ὁ μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, συγχωρήσει ἀνομίας καὶ 42 ἀμαρτίας τοῖς πάντοτε προσπίπτουσιν αὐτῷ ἀμαρτωλοῖς; Καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ θησαυρὸς τοῦ ἐλέους τὴν παρ' ἡμῶν ζητεῖ μικρὰν προθυμίαν, καὶ εὐθέως χαρίζεται καὶ πλουτίζει τοὺς ζητοῦντας αὐτὸν μετὰ παντὸς συντρίμματος. Ἔοικε γὰρ ὁ θησαυρὸς πηγῇ πλήρει, εὐθηνούσῃ ἐν βλύσμασι καὶ ἀφθόνως παρεχούσῃ τοῖς θέλουσιν ὑδρεῦεσθαι. Πρέπον ἐστὶ τοῖς περὶ πηγῆς λέγειν, ὅ τι ἔοικε τοῖς οἰκτιρμοῖς τοῦ Θεοῦ. Ὡσπερ γὰρ ἡ πηγὴ οὐ κωλύει τὸν θέλοντα, οὕτως πάλιν ὁ θησαυρὸς τῆς χάριτος οὐ κωλύει τοῦ μετασχεῖν αὐτῆς τινα ἐν ἀνθρώποις. Οὐκοῦν ἐστὶν ἢ βούλησις τοῦ λαβεῖν τὴν χάριν; Μικρὸν ἐὰν ποθῇ τις λαβεῖν τοῦ θησαυροῦ, ὅλος ὁ θησαυρὸς τῆς χάριτος εὐρίσκεται τῷ ζητοῦντι. Ὑδρεύσασθε, ἀγαπητοί, χαρίσματα ἐκ τῆς πηγῆς, οὐράνια νάματα βρουούσης. Καιρὸς γὰρ καὶ ἡμέρα ἐλεύσεται, ὅτε οὐκέτι δυνησεταιί τις παντελῶς πιεῖν ἐξ αὐτῆς. Διό, Δέσποτα ἅγιε, δεόμεθα τῆς ἀμέτρου σου φιλανθρωπίας πάντες ἄνθρωποι, παράσχου ἡμῖν μετανοίας καιρὸν καὶ συγχώρησιν ἀμαρτιῶν, πρὸς τὸ δουλεῦσαί σοι ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν, 43 ἵνα ἀξιωθῶμεν, εὐαρεστήσαντές σοι ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς, διελθεῖν τὸν βίον ἡμῶν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν αἰωνιὸν σου ἀπόλαυσιν, ἣν ἠτοίμασας πᾶσι τοῖς ἁγίοις σου τοῖς καθ' ἑκάστην γενεὰν εὐαρεστήσασί σοι. Μέμνησθέ μου, κληρονόμοι Θεοῦ, ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐκτενῶς ὑπὲρ ἐμοῦ τὸν Σωτῆρα δυσωπήσατε, ἵνα ῥυθῶ διὰ τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τοῦ πολεμοῦντός με καθ' ἑκάστην ἡμέραν· ὅτι τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.